

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

Терентьєв Дмитро Дмитрович

УДК 785.16 «1980»

**МЕЛОДИК-РОК
В МУЗИЦІ 80-Х РОКІВ ХХ СТОРІЧЧЯ**

Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

КИЇВ–2018

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано на кафедрі теорії музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Міністерства культури України (м. Київ).

Науковий керівник:

доктор мистецтвознавства, професор
СЮТА Богдан Омелянович,
Національна музична академія
України імені П. І. Чайковського
Міністерства культури України,
професор кафедри теорії музики

Офіційні опоненти:

доктор мистецтвознавства, професор
ШИП Сергій Васильович,
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса)
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри музичного
мистецтва і хореографії

кандидат мистецтвознавства, доцент
АНТОНЮК Ірина Миколаївна
Львівська національна музична
академія імені М. В. Лисенка
Міністерства культури України,
доцент кафедри історії музики

Захист відбудеться 30 травня 2018 року о 14.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.005.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського за адресою: 01001, м. Київ, вул. Архітектора Городецького, 1–3/11, 4-й поверх, зал вченої ради (фойє Малого залу).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського за адресою: 01001, м. Київ, вул. Архітектора Городецького, 1–3/11.

Автореферат розіслано « ____ » квітня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат мистецтвознавства

О. Ю. Волосатих

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність роботи полягає у дослідженні резонансних явищ поп- і рок-музики на об'єктивних наукових підставах, позбавлених упереджених смакових оцінок і суб'єктивних спроб визначення критеріїв художньої досконалості. Адже безліч явищ поп- і рок-музики потребують залучення ресурсів професійного музичного наукового і критичного дискурсу, чого часто бракує науково-популярній літературі, яка складає основний масив присвяченої поп- і рок-музиці аналітики. У дисертації досліджено показовий стиль рок-музики 1980-х рр. – Мелодик-рок (зокрема його аранжувальні, мелодичні, гармонічні, темброві й фактурні особливості – на базі засад сучасного академічного музикознавства).

Оскільки комерційна, зокрема американська, рок-музика 1980-х років є надто поверхово дослідженою сферою в академічному музикознавстві, актуальність обраної теми дослідження ще більше зростає. Адже при недостатній увазі з боку музикознавців до будь-якої епохи (періоду) в музичній культурі, можна втратити бачення повної і цілісної картини її історії. До того ж ті музичні процеси і метаморфози, які відбувалися упродовж цього маловивченого періоду, можуть бути подібними до інших співставимих процесів. І дослідження цієї особливості може допомогти проілюструвати об'єктивну картину закономірностей розвитку поп- і рок-музики. Це засвідчують навіть такі специфічні особливості цієї музики, як переходи з одного стилю в інший, характеристики типів звучання, «саунду», їх зміни, переходи, трансформації. Також – певні стильові «злиття», запозичення стилетворчих прийомів. Усе це не тільки заслуговує, а й вимагає наукового осмислення. Крім того мусимо зазначити, що будь-яке музичне явище сучасності – незалежно від існуючих якісних оцінок і критеріїв – уже саме по собі має право бути дослідженим і роз'ясненим. Зауважимо, що кожне музичне явище слід розглядати як науково визначений об'єкт у контексті причинно-наслідкових зв'язків. Адже своєю появою воно зобов'язане не тільки певним музичним, але також історичним і соціальним процесам, естетичним переконанням і художнім смакам, які постійно нуртують у людському суспільстві. Тому вивчення такого складного музично-культурного об'єкта, як рок-музика представляє великий інтерес для дослідження закономірностей художнього розвитку і своєї епохи, і інших музично-історичних періодів. Таке музичне явище згодом починає само впливати на інші музичні (також і соціальні, естетичні і ін.) процеси своєї і наступних епох.

У зв'язку з незбіганням об'єктів наукових інтересів широкого кола дослідників музикознавець академічного спрямування може не звернути достатню увагу на художню вагомість зразків певних масових комерційних стилів рок-музики (до яких зараховують і Мелодик-рок). У цій ситуації інформація про стилі такого роду надходитиме до споживача переважно не з наукових, а з масових публіцистичних і комерційних джерел і матиме найчастіше суб'єктивний або й упереджений характер. У такому вигляді ця інформація може

сприйматися масово вже як щось, що не піддається сумніву. І в даному ракурсі актуальність роботи полягає також у перегляді з наукових позицій оцінки вже достатньо усталених квазінаукових або й ненаукових поглядів на певні види та явища рок-музики і різновиди комерційних масових жанрів.

У силу того, що за роки існування рок-музики і величезної кількості її найрізноманітніших стилів, видів і підвидів, досить часто змінювалися і критерії оцінки якості музики (залежно від певних регіональних і етнічних підходів, або відрізків часу з певними тенденціями моди), у даній роботі намагаємось уникати спроб встановлення абсолютної художньої цінності для характеризованих стилів рок-музики: адже кожен такий стиль, а також і художня епоха, період мають свою власну цінність, яка може помітно змінюватися. Робота присвячена заповненню прогалини в українському музикознавстві, якою є недостатнє наукове осмислення мистецької специфіки поп- і рок-музики, особливо періоду 1980-х років. Зокрема одного з провідних світових комерційних стилів рок-музики – Мелодик-року, або, як його ще називають у зарубіжному музикознавстві, AOR (Adult oriented rock – рок, орієнтований на дорослих).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі теорії музики Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Робота є частиною комплексної теми № 12 «Сучасне теоретичне музикознавство в системі міждисциплінарних зв'язків» перспективного тематичного плану науково-дослідної діяльності НМАУ ім. П. І. Чайковського. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради НМАУ ім. П. І. Чайковського (протокол № 5 від 28 листопада 2016 року).

Об'єктом дослідження є рок-музика і ширше – рок-культура 1980-х, частково кінця 1970-х і початку 1990-х років.

Предметом дослідження є найхарактерніші мистецькі вияви стильового напрямку Мелодик-рок у музиці 1980-х років, як періоду найбільшого художнього і комерційного розквіту даного стилю.

Мета дослідження – дати серйозне наукове обґрунтування стилю Мелодик-рок, як типового зразка звучання рок- і поп-музики 1980-х років. Також – вивчити й узагальнити його функціональні прояви, здійснити науково обґрунтований аналіз його соціокультурної природи і контексту, запропонувати музично мотивовану типологію різновидів і з'ясувати базові музичні, ритмічні і фактурно-аранжувальні особливості Мелодик-року.

Для цього в роботі вирішується **ряд завдань**:

- виявити музично-культурні критерії виділення окремого стилю рок-музики Мелодик-рок;
- знайти, занотувати, проаналізувати й класифікувати відповідні зразки музики окресленого стилю;
- вивчити умови і головні фактори її функціонування і розвитку;
- з'ясувати роль комерційних чинників в її типізації та адаптації до моди і масових вподобань;
- здійснити комплексний музикознавчий аналіз найхарактерніших і естетично найцікавіших та найпереконливіших зразків композицій;

- виявити специфічно музичні особливості та риси засобів музичної виразності показових зразків стилю Мелодик-рок.

Це має велике значення для розвитку сучасного музикознавства. Зокрема, в силу того, що суспільний і мистецький інтерес до досліджуваного стилю серед різних вікових категорій слухачів дуже значний, а необхідної інформації (не тільки наукової, але і популярної) про дане музичне явище недостатньо. Це породжує різні міфи, необґрунтовані судження і – відповідно – вихід даного явища з поля зору музикознавчих кіл, що далеко не завжди відповідає об'єктивним вимогам і потребам соціуму.

Матеріал даного дослідження представляють художні тексти музичних альбомів, окремих композицій і пісень показових для стилю Мелодик-рок-груп і виконавців: Boston, Toto, Journey, Kansas, Survivor, Foreigner, Def Leppard, Strangeways, Winger, Bon Jovi, Styx, Mr. Mister, Майкла Болтона, Піка Спрінгфілда, Брайана Адамса, Europe, і т. д. Також – представників інших істотно відмінних спершу стилів рок- і поп-музики, активних у 80-і роки, чия творчість у даний період безпосередньо наблизилася до естетичних уподобань і характерного звучання Мелодик-року, або й сама вплинула на останній у плані збагачення музично-виразових засобів і творчих підходів: Slade, Chicago, Genesis, The Police, Тіна Тернер, Van Halen і т. д.

Методологічною основою дослідження є передусім різні типи аналізу музики, які сформувалися в сучасному академічному музикознавстві (функційний, системний, композиційний, мелодичний, ладово-гармонічний, звуко-тембровий та фактурний), і допомагають охопити музичні явища в контексті епохи, стилю, естетичних і соціокультурних особливостей. Історичний підхід дозволив простежити і проаналізувати причини виникнення музичних явищ, їх метаморфози у різні періоди існування, взаємодію з іншими однопорядковими музичними явищами, які існують або в той самий, або в певний суміжний період. Історичний підхід у комбінації з термінологічним підходом і аксіологічним методом також дозволили побачити сутність і зміни естетичних та художніх пріоритетів в соціумі, що безпосередньо торкаються формування критеріїв масової музичної творчості та її рецепції. Порівняльний метод дав змогу представити загальну музичну панораму різновидів Мелодик-року з погляду подібності чи відмінності використаних музично-виразових і композиційних прийомів. Це дозволило побачити і сприйняти співвідношення різних музичних явищ в контексті цілісної картини стилю епохи і віднести певні твори до того чи іншого стилю, періоду, напрямку і т. д. Для вивчення музичного матеріалу також було використано описовий метод, який дозволяє звернутися до певного музичного твору, використовуючи ретельне фіксування його рис і особливостей, як загальних, так і більш конкретних. Широко використовувалися також елементи культурологічного методу та методів текстового аналізу і моделювання. Застосовувалися також цілісний аналіз, що дозволив побачити твори на рівні художнього цілого як зумовлену змістом сукупність їх частин, та стильовий аналіз, що дозволив побачити риси того чи іншого стилю на прикладі конкретного твору та співвідносити розуміння понять «стиль» у теорії масової музичної культури та загальногуманітарній методології.

Теоретичну базу дисертаційного дослідження склав значний обсяг музично-наукової, музично-критичної та музично-публіцистичної літератури, а також науково-популярні праці, присвячені явищам поп- і рок-музики. Оскільки тема Мелодик-року (AOR), і взагалі, поп- і рок-музики 1980-х років є не надто ґрунтовно дослідженою і в українському, і в зарубіжному музикознавстві, використаний основний масив літератури відноситься також до більш загального огляду рок-музики, або до огляду окремих стилів і видів рок-музики, пов'язаних з AOR і рок-музикою 80-х рр. Також використано матеріали, що стосуються безпосередньо Мелодик-року і подані в окремих невеликих статтях та на інтернет-ресурсах.

У плані загального огляду поп- і рок-музики, як соціокультурного феномена, дана робота спирається на праці А. Сохора, Т. Адорно, В. Конен, Г. Кнабе, Л. Переверзева. Також беруться до уваги критичні роботи, написані, зокрема, в радянський період, які відображають негативне, політично мотивоване бачення явищ рок- і поп-музики (передусім праці Д. Житомирського).

Оскільки останнім часом явища поп- і рок-музики викликають постійно зростаючий інтерес і прагнення до наукового дослідження, не можна не згадати ґрунтовні наукові роботи, що почали з'являтися зовсім недавно. Це передусім праці В. Сирова. Також у роботі використана література, яка представляє дослідження явищ поп- і рок-музики на більш масовому рівні (з використанням доступного широким масам варіанту мови та термінології), як-от роботи С. Короткова, О. Козлова, Г. Бернса, А. Троїцького і В. Новгородцева.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше* в українському музикознавстві осмислено значне явище сучасної масової музики – Мелодик-рок (AOR) і дотичні до нього стилі. Дослідження цієї теми в даній роботі вже є новим явищем української музикознавчої науки. Уперше дослідником був проведений аналіз композиційних, аранжувальних, мелодичних, ладо-гармонічних, звуко-тембрових (в тому числі електроінструментальної природи) та фактурних особливостей зразків стилю Мелодик-рок, що дозволяють визначити дане явище як самостійний музичний стиль сучасної рок-музики. У дослідженні увагу зосереджено на порівняльних аналітичних зрізах, що дало змогу вперше представити Мелодик-рок не як регіональний, національний напрям чи хронологічно обмежений період творчості якогось представника цього стилю, а як загальне культурно-мистецьке явище сучасного світу рок-культури. У науковий обіг включені нові шари музики, досі незаслужено обійдені увагою музикознавців-професіоналів.

Теоретичне значення даної роботи полягає в тому, що вперше в українському музикознавстві комплексно досліджено таке складне культурно-музичне явище, як стиль Мелодик-рок (AOR), здійснені розшифрування, нотування і науковий аналіз показових музичних творів, запропоновано їх типологію, яка відповідає музичним і соціокультурним особливостям різних стилів, визначені музично-естетичні особливості типових зразків різних напрямків Мелодик-року та прийнятна наукова термінологія для їх опису.

Практична цінність одержаних результатів визначається перспективою їх використання: 1) для практичної діяльності академічних музикантів і музикознавців, осіб, які безпосередньо є частиною рок-культури; а також для музичних педагогів і музикантів-аматорів; 2) для написання наукових аналітичних праць, створення науково-популярної літератури, критичних і публіцистичних публікацій, інформації, що розповсюджується на цифрових носіях та у Світовій Мережі; 3) при розробці вузівських навчальних курсів історії музичної культури та спеціальних курсів, присвячених розвитку напрямків сучасної масової музики, що мають об'єктивно-науковий підхід до означеної теми; 4) у викладанні курсів історії художньої культури, естетики та аналізу музичних творів і спецкурсів, присвячених осмисленню рок- і поп-культури у середніх спеціальних та вищих навчальних закладах мистецького спрямування.

Апробація результатів дослідження. Дисертаційна праця обговорена на засіданнях кафедри теорії музики Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського.

Основні теоретичні положення дисертації, окремі її результати і висновки апробовано у формі виступів і доповідей на всеукраїнських наукових конференціях, таких, як XI Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці України» (Київ, Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра, 6 лютого 2009 р.), V Всеукраїнська молодіжна конференція «Сучасні проєкції музикознавчих досліджень» (Київ, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, 26 лютого 2009 р.), XII Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці України» (Київ, КІМ ім. Р. М. Глієра, 4 лютого 2010 р.), VI Всеукраїнська молодіжна конференція «Сучасні проєкції музикознавчих досліджень» (Київ, НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2 березня 2010 р.), XIII Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці України» (Київ, КІМ ім. Р. М. Глієра, 4 лютого 2011 р.), I Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна популярна музика: проблеми музикознавчого аналізу» (Харків, Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського, 20 березня 2011 р.), XIV Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці України» (Київ, КІМ ім. Р. М. Глієра, 4 січня 2012 р.), II Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна популярна музика: проблеми музикознавчого аналізу» (Харків, ХНУМ ім. І. П. Котляревського, 18 березня 2012 р.), III Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна популярна музика: проблеми музикознавчого аналізу» (Харків, ХНУМ ім. І. П. Котляревського, 20 квітня 2013 р.), LXI Міжнародна науково-практична заочна конференція «В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии» (дистанційна участь, червень 2016 р., Новосибірськ).

Публікації. За темою дисертації опубліковано сім статей, з яких п'ять – у фахових виданнях, затверджених МОН України, одна – у зарубіжному фаховому виданні, одна – у виданні, внесеному до міжнародних наукометричних баз.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи –

212 сторінок, з них основного тексту – 196 сторінок. Список використаних джерел містить 161 позицію (з них 34 – іноземними мовами).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **ВСТУПІ** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, аналітичну й теоретико-методологічну базу дослідження, визначено його наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

РОЗДІЛ 1 «ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ В ПРОЦЕСІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРЯМКІВ РОК-МУЗИКИ» містить загальний огляд історії рок- і поп-музики. У підрозділі **1.1 «Конкуруючі напрямки в масовій музиці»** здійснюється наукова дефініція явищ рок- і поп-музики, а також диференціація та систематизація цих актуальних напрямків сучасної музичної культури. Виявлені певні проблеми в репродукуванні усталених у масовій свідомості уявлень щодо ряду побутуючих термінів. Описано ситуацію усталення у повсякденних культурних практиках семантично непрозорих і несистематизованих назв великої кількості стилів рок-музики, що чинить труднощі в розумінні того, про якого типу музику йдеться. Саме тому розроблено й запропоновано ефективні підходи до систематизації і коректного упорядкування використовуваної термінології.

Незважаючи на те, що дані спроби не претендують на остаточність і можуть бути частково оспорені, вони породжують бажання і прагнення подальшого наукового дослідження, і музикознавчого й культурологічного осмислення численних явищ поп- і рок-музики ХХ століття.

У викладі максимально враховано неминучу проблему суб'єктивності оцінки явищ поп- і рок-музики, що істотно ускладнює процес їх дослідження. Адже за роки існування рок-музики система цінностей неодноразово змінювалася; що й було максимально враховане. Уникалося некритичне апологізування ряду «немузичних» і «парамузичних» узагальнень, що зводять рок-музику до монолітного і цільного явища. Була звернута увага й на позицію ряду музикознавців-професіоналів, схильних розглядати рок, як явище суто соціальне. Безумовно однією із центральних позицій нашого викладу стали положення В. Козлова про те, що при дефініюванні *рок-музики* на одне з перших місць «слід ставити майстерність: віртуозна техніка, зіграність, вміння передати «драйв» (Drive), особливе вокальне мистецтво, майстерність імпровізації, володіння формою, наявність особливого «блюзового почуття» (Blues Feeling)». В цілому ж ми спробували по можливості утриматися від кардинального визначення базових критеріїв художньої цінності, виходячи з властивої цьому типу музики мінливості, що безпосередньо залежить від вищеназваних чинників.

Також велику увагу в даному підрозділі приділяється визначенню терміну *поп-музика*. Окреслюючи дане поняття ми спирались на дослідження О. Козлова та А. Троїцького. На відміну від року поп-музика найчастіше розуміється як «музика, максимально задіяна в каналах засобів масової

комунікації з метою її найбільшого поширення» (А. Троїцький). Швидше за все, це – те, що рекламується шоу-бізнесом і знаходиться в якомусь «комерційному обороті» (виставлення ансамблю або виконавця в хіт-паради, трансляція відеокліпів по ТБ, трансляція по FM-радіо, використання ЗМІ як реклами та оповіщення про концерти).

Одночасно в дослідженнях даних авторів ми спостерігаємо диференціацію термінів *популярна музика*, *поп-музика* та *попса*. О. Козлов відзначає нетотожність термінів *популярна музика* та *поп-музика*: «Це ніби поперечний зріз, що проходить через багато жанрів і охоплює дедалі більше популярних у певний відрізок часу: творів, виконавців, авторів. Таким чином, в область популярної музики потрапляють не тільки улюблені пісні з кінофільмів, не тільки модні танці, романси, народні пісні. Тут і військові марші, найбільш дохідливі і яскраві джазові мелодії, арії з опер та оперет і навіть деякі зразки камерної та симфонічної музики» (О. Козлов). Таким чином *популярна музика* відрізняється від *поп-музики*, яка є продуктом музичного бізнесу, який сформувався лише у ХХ сторіччі. Термін *попса* А. Троїцький характеризує як локальне явище поп-музики, що з'явилося на пострадянському просторі. До того ж автор розцінює даний термін в якості зневажливого визначення неякісної російської поп-музики. Троїцький відокремлює глобальне визначення терміну *поп-музика* від терміну *попса*: «Будь-який присмак оцінковості в терміні «поп-музика» неправомірний, тому що поп – це не тільки комерційна халтура, але і часто високохудожні твори – нехай це Beatles, Стіві Уандер або Девід Боуї. З цієї причини я не вважаю тотожними міжнародне слівце «поп» і напівлайливий російський термін «попса»» (А. Троїцький). Фактично ми маємо справу з трьома різними явищами культури. При цьому, з одного боку, вони – не взаємовиключаючі, так як композиція може бути і популярною в найширших масах, і тиражована шоу-бізнесом, і мати характерні ритмічні та мелодичні якості «попси». З іншого ж боку, вони можуть бути незалежними один від одного. Це:

А) *Популярна музика*. Твір може бути популярним у масах без реклами та зусиль шоу-бізнесу, і не маючи ознак стилю «попси». Наприклад, «Хабанера» Ж. Бізе з опери «Кармен».

В) *Поп-музика*. Твір може бути тиражованим шоу-бізнесом, не маючи визнання у найширших масах (це буває досить часто, при орієнтуванні поп-музики на молодіжний ринок, і з незначним урахуванням зацікавлень людей старшого віку, людей з консервативним ухилом мислення і представників будь-яких релігійних чи світоглядних меншин). При цьому така комерційна композиція може не мати ознак «попси». Наприклад, Like A Virgin Мадонни.

С) *Попса*. Це явище нерозривно пов'язане зі схемою рекламування поп-музики, характером і методами її поширення. У цьому разі методи поширення попси ідентичні методам поширення поп-музики. Однак тут також можна натрапити на відсутність визнання в найширших колах, спираючись на консервативну або яку-небудь іншу, яка не приймає такого стилю, аудиторію. Типовий приклад – «Білі Троянди» групи «Ласкавий травень».

Популярна музика, поп-музика і попса формують три різні художні площини масової культури. Популярна музика може зовсім не перетинатися з поп-музикою. А от тандем попса – поп-музика інакший. Попса є частиною і конкретним регіональним стилем поп-музики, який існує без неї, проте інша поп-музика може цілком не бути попсою і не перетинатися з нею.

Для характеристики комерційної музики на заході, особливо в США, доречно в даному разі застосувати об'ємний термін *поп-музика*, як стан досить різних у різний період часу стилів, класифікація та дослідження яких мають бути відокремленими від зневажливого терміна «попса». Тим більше, що термін «попса» можна було і не виділяти з широкого огляду світової поп-музики, а вживати на адресу цього явища такі терміни, як «локальні особливості поп-музики в СНД і Східній Європі».

Тому йдеться саме про поп-музику (як сукупність великої кількості стилів, об'єднаних між собою *загальною комерційною активністю*) у взаємодії з рок-музикою. Рок-музика є сукупністю різних стилів, об'єднаних *спорідненими засобами музичної виразності*. Як правило, прихильнику того чи іншого стилю приносять задоволення саме характерні розпізнавальні мелодії, ритми, лади, гармонії, тембри, які цей стиль і формують. За такими, суто музичними особливостями, слухачі, критики, шанувальники впізнають і розрізняють велику кількість так званих *стилів* (вживаємо щодо року однозначно усталений у світовій музикознавчій практиці термін «стиль», а не художній напрям, течія чи т. п.) цієї музики: Рок-н-рол, Британський Біт, Британський Ритм-енд-Блюз, Блюз-рок, Психоделічний Рок, Хард-Рок, Джаз-Рок, Прогресив-рок, Кантрі-рок і т. д.

У радіо- і телеєфірі (що є частиною шоу-бізнесу і поп-культури) можуть транслюватися композиції, стилістично пов'язані з рок-музикою. Діячі шоу-бізнесу рекламують, популяризують ці твори практично ідентично іншим видам поп-музики. Те саме можна сказати і про всілякі хіт-паради, вручення премій і т.д. При цьому окремі види рок-музики можуть і не стати частиною поп-індустрії. Це, як правило, «радикальні» – в плані звучання або ж текстів – стилі року. Передусім йдеться про стилі, «нестравні» («неформатні») для трансляції в теле- і радіоефірі. Це можуть бути і стилі року, що виходять за рамки пісенної структури, занадто складні й інтелектуалізовані для сприйняття найширшими верствами населення. Також – надмірно авангардні, незручні для прослуховування широкими і налаштованими на легше сприйняття, масами стилі року.

Таким чином, рок-музику в її комерційному (або, навпаки, в «антикомерційному») аспекті можна, з більшого розділити на дві категорії: *рок, як «поп-музику»* і *рок, як «андеграунд»*. У свідомості ж має у максимально широкому вжитку збереглося уявлення про поп-музику саме як про конкретний музичний стиль, який *не є роком і має відмінні від року засоби музичної виразності*.

У силу того, що в даному розділі описані проблеми термінології в історичній перспективі розвитку музичного року, у ньому також поданий короткий огляд загальних етапів появи і популяризації відомих стилів рок-музики, і стилів, які почали символізувати поп-музику. А саме історичний процес співіснування і розмежування цих явищ – від епох певного домінування

рок-музики (50-ті, 60-ті і перша половина 70-х рр.) і до початку переважного домінування поп-музики з часу появи стилю Діско у середині 1970-х рр. Такий огляд необхідний для подальшого детального аналізу того чи іншого вужчого дослідження певного стилю рок-музики, адже дозволяє розглянути певний стиль у контексті глобального існування, еволюції і зміни характеристик та мистецьких параметрів рок- і поп-музики.

В ідеалі в наукових дослідженнях йдеться про: 1) рок-музику як андеграунд; 2) рок-музику як поп; 3) «не-рок-музику» як поп (Соул, Діско, Фанк і т. д.). У даному дослідженні слово «поп-музика» вживається у ширшому значенні, включаючи також комерційну музику (як «не-рок», так і рок). А для точнішого визначення характеру й особливостей звучання буде вживатися назва того чи іншого стилю сучасної музики (із перерахованих нами).

У підрозділі **1.2 Доцільність впровадження нових термінологічних визначень** з'ясовується питання доцільності впровадження нових або ж альтернативних термінологічних визначень. Сформована практика опису стилів і напрямків в масовій музиці знаходиться в досить невизначеному стані, позначеному рисами хаотичності. У зв'язку з цим характер називання різних стилів часто формується під впливом інтелектуальної діяльності тих чи інших верств населення, яке осмислює ці стилі. За роки існування поп- і рок-музики з'явилася велика кількість мотивованих різними чинниками назв музичних стилів. Досить часто ці назви отримували за основу абсолютно різні критерії характеристики, як музичні (свідчать про характер музики того чи іншого стилю), так і досить далекі від музики. Але сьогодні остаточно склалася тенденція створення найменувань, виходячи з музичних якостей артефактів. І багато стилів мають визначення, закорінене в музичних особливостях творів.

Істотну невизначеність створюють назви тих стилів, що виводяться із «немузичних» якостей. Згадування будь-яких з вищеназваних «немузичних» найменувань стилю може співіснувати з наступним описом суто музичних характеристик того самого стилю. Проблема полягає в тому, що, якщо не брати до уваги «немузичні» дефініції, можна створити не більшу зручність у визначення стилів, а навпаки – істотний дискомфорт. Адже, по-перше, слухач і так знає, як звучить цей, відомий за звичною назвою стиль. Створення нової назви може спричинити неадекватну ідентифікацію явища. По-друге, для поп- і рок-музики, як явищ масових, цілком прийнятними є дефініції, що вкоренилися в масовій свідомості. Крім того вони добре закріпилися як так звані «робочі терміни» у наукових розвідках.

Саме тому ми дотримуємося для дефініювання об'єкта нашого дослідження усталеного терміну «стиль Мелодик-рок», а також його поширеної синонімічної назви AOR (сформованої в США, первісно – як визначення радіоформату композицій), що сприяє максимальній точності й однозначності сприймання нашого викладу.

Перший розділ в цьому аспекті є пропедевтичним викладом базових теоретичних положень для докладного дослідження стилю Мелодик-рок.

РОЗДІЛ 2 «СТИЛЬ МЕЛОДИК-РОК (AOR) ЯК СЕГМЕНТ ПОП- І РОК-МУЗИКИ 1980-Х РОКІВ» присвячений розгляду причин появи і популяризації звучання стилю рок-музики Мелодик-рок (AOR).

У підрозділі **2.1 Мелодик-рок у панорамі рок-музики 1970-х – 80-х років** проаналізовано різні варіанти значень цього усталеного термінопоняття, історичні умови їх появи. Визначаються періоди розвитку рок-музики другої половини 1970-х – 1980-х років. Саме в ці періоди починають використовуватися й усталюватися дані терміни. Водночас входять у моду й рок-групи, що мають певний чітко окреслений тип звучання, яке відповідає цим назвам. Можна сказати, що таке звучання почало згодом асоціюватися у свідомості обивателя з рок-музикою 80-х у глобальному плані, так як переживало найбільшу популярність саме у цій декаді. У зазначений період воно стало об'єднуючим чинником для різних рок-груп, що раніше представляли інші стилі (Хард-рок, Хеві-метал, Джаз-рок, Прогресив-рок і т. д.). Через те, що немало груп раніше представляли звучання цих стилів, у 80-і роки вони з метою більшої комерційної вигоди підлаштовують свої музичні особливості під характерні параметри звучання стилю AOR, показові якості звучання якого були сформовані впродовж 1970-х років. Це – мелодизм певного типу, співучість звучання, своєрідний гімнічний характер музики.

У різний час для назви стилю вживалися терміни Софт-рок, до якого іноді відносять зовсім інших виконавців із зовсім інших періодів рок-музики, Софт-метал, Мелодик-метал, Мелодик-рок. Особливо стійкими виявилися крім останньої такі назви, як Album oriented rock (рок, орієнтований на альбоми) і Adult oriented rock (рок, орієнтований на дорослих). Абревіатурне скорочення обох назв однакове – AOR.

Термін Album Oriented Rock увійшов у вжиток першим і означав спочатку не стільки певну музику і музичний стиль, скільки формат радіокомпаній. У першій половині 70-х з'явився такий формат радіостанцій, який передбачав повернення до відтворення простих рокових пісень. Але вони відтворювались вже не у форматі синглів, а цілого альбому. Звідси і визначення – «орієнтований на альбоми». Цей термін став вживатись на початку 70-х років, а сам формат набув великої популярності у середині десятиліття. Так сформувався перший варіант абревіатури AOR – «Альбомно орієнтований рок», як характеристика суто формату радіостанцій, що транслюють рок, а не окремого музичного стилю.

Коли риси стилю AOR були вже сформовані у чистому вигляді у творчості кількох груп, він в цілому відійшов від концептуальності і став робити акцент на прості пісні-хіти, що вказує на комерціалізацію стилю. Подальший шлях кристалізації стилю AOR виявив тенденцію до збереження яскравої мелодики, Хард-рокової ритм-секції, нівелюючи водночас Прогресив-рокові ускладненості музики. Нові групи тяжіли до пом'якшеного Хард-рокового звучання (у плані аранжування) із простішою пісенною формою (як правило куплетна з приспівом). У такій стильовій комбінації, починаючи з другої половини 70-х, почали створюватися хіти остаточно сформованого стилю AOR.

Слід звернути увагу при розгляді цього стилю на погляд, що дозволяє бачити в ньому явище, «орієнтоване на дорослих», і різні аспекти розуміння такого визначення. Адже характерні риси стилю практично повністю встоялися вже в музиці групи Прогресив-року 70-х рр. Kansas, і тому представники нових поколінь (зокрема – 80-х рр.) сприймали стиль AOR, як успадкований від минулого. Усе, що було пов'язане з професіоналізмом і віртуозністю у рок-музиці, почало сприйматися, як явище попередньої епохи, шанувальники якої вже поступово ставали дорослими. Але у 1980-ті роки, стилем AOR захоплювалося також багато молоді, тому розшифрування назви AOR як визначення віку слухачів (Adult Oriented), на нашу думку, також дещо суперечливе. Однак даний стиль (іноді деякі AOR-колективи зараховуються до стилю Хеві-метал) саме завдяки своїм комерційним якостям пом'якшеної, позитивної за характером і при цьому майстерно виконаної рок-музики, став музикою, розрахованою не на якесь вузьке коло шанувальників серед молоді, а на найширшу аудиторію різного віку. У цьому плані назва Adult Oriented Rock може бути цілком виправданою. У будь-якому разі аббревіатура, що вживається для визначення стилю незмірно частіше за «розшифрування», виглядала в обох випадках однаково, що сприяло її усталенню як визнаного найменування.

У підрозділі **2.2 Актуальні проблеми дослідження стилістики рок-напрямків на прикладі Мелодик-року** здійснено аналіз основних публікацій, присвячених рок-музиці, в яких тією чи іншою мірою аналізується стиль AOR, етимологія його назви, а також творчість окремих показових виконавців, яка виявляє характерні риси його звучання (передусім на сторінках часопису Classic rock та його спеціалізованих випусків та енциклопедії «Музика наших днів. Сучасна енциклопедія»; також праць О. Козлова, С. Короткова, В. Сирова, А. Троїцького, В. Шара). При цьому деякі дослідники рок-музики, які вважають характер цього звучання самостійним і самодостатнім, усе-таки не виділяють його як самостійний стиль. Постійна взаємодія стилю AOR з іншими стилями року, нашою хує дослідників на сприйняття творчості AOR-виконавців, як якоїсь більш комерційного «філії» інших стилів року (наприклад, Хард-року), а не як представників самостійного стилю з індивідуальним звучанням. Саме ж поняття «рок для дорослих» у окремих дослідників може відноситися не до конкретного звучання, а лише до вікового визначення поколінь рок-музикантів.

Нами показано, що асоціативний ряд терміну «рок для дорослих» з характерними упізнаваними саме музичними характеристиками та особливостями зміг міцно укоренитися в масовій свідомості, так як уже в кінці 70-х років (з виходом на рок-сцену молодих представників Панк-року) майстерність виконання і акцент на віртуозність гри почали сприйматися, як надбання змужнілого покоління. Виходячи з цього доведено, що цей стиль виділився як суто американська гілка комерційної рок-музики, що зберігає майстерність, притаманну попереднім періодам року (зокрема стилям Хард-рок і Прогресив-рок) і має свої власні якості. Аргументується положення про те, що яскраво виражені розпізнавальні риси стилю – характерна мелодичність і співучість, гімнічний характер виконання, пом'якшеність звучання і загальна комерційна

спрямованість музики – пропонують саме такий музичний стиль, як адресований слухачам різного віку (у тому числі й дорослому поколінню), а не лише молоді. Водночас якості даного стилю почали асоціюватися з рок-музикою 80-х, так як саме в цьому десятилітті вони переживають найбільший підйом популярності.

Підрозділ **2.3 Мелодик-рок (AOR) як один із провідних стилів рок-музики кінця 1970-х – 1980-х років** увиразнює місце і роль Мелодик-року в панорамі рок-музики означеного періоду. Період, упродовж якого сформувалося звучання AOR, – це середина 1970-х років, коли відбуваються істотні зміни в масовій музиці: починається період тотальної популярності стилю Діско, який стилістично не є роком. Терміни «рок» і «поп» розмежовуються і навіть протиставляються. Як альтернатива старіючим стилям року і комерційному Діско, набуває популярності новий стиль – Панк-рок, який повернув рок-музиці соціальний протест. Але в США Панк-рок середини 70-х не набув популярності. Популярним стає стиль, що не перебуває в опозиції до офіційної системи цінностей, а навпаки, має позитивний характер і цілком респектабельну комерційну спрямованість. Власне таким стилем став Мелодик-рок в особі його показових представників – груп Journey, Boston, Foreigner, Toto, Styx, Babys, REO Speedwagon. До кінця 70-х років AOR-групи були чи не єдиними представниками звучання важкого року в США (за винятком тільки Kiss, Van Halen та Aerosmith).

З початком 80-х років елементи звучання Мелодик-року почали проявлятися у музиці груп англійського Хард-року (Rainbow, Uriah Heep), американського Джаз-року (Chicago) і групи, що складається з колишніх прогресив-рокерів (Asia). Для нового напрямку мало велику вагу саме AOR-ове звучання. У середині-кінці 80-х рр. велика кількість металевих груп і артистів різних країн почали підлаштовувати свій саунд під такі критерії: Еліс Купер, Оззі Осборн, Black Sabbath, Judas Priest, Асепт, а також вже згадані Kiss і Van Halen. Звучання цього стилю стає таким собі «спільним знаменником», до якого у 80-ті рр. звертаються групи і артисти майже усіх стилів.

У другій половині 80-х років «стадіонних рокерів» у плані звучання умовно розділяли на представників більш AOR-ового, мелодійного, ліричного звучання (Def Leppard, Bon Jovi) і звучання «Хард-рок-н-ролу» (Motley Crue, Cinderella і т. д.). Водночас тривали й процеси адаптації виразових засобів представників різних стилів рок- і поп-музики до звучання Мелодик-року. До таких артистів належать Тіна Тернер, Шер, Bee Gees. Сюди зараховують також співаків-«індивідів» – Брайана Адамса, Річарда Маркса, Тіма Фіхена, Ріка Спрингфілда.

При цьому у 80-ті роки групи-засновники AOR 70-х випускають свої найуспішніші альбоми і сингли. Мода на Мелодик-рок закінчується щойно на переломі 1980-х – 1990-х років.

РОЗДІЛ 3 «ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ Й ВИРАЗОВІ МОЖЛИВОСТІ МУЗИКИ МЕЛОДИК-РОКУ (AOR)» присвячений аналізу та осмисленню суто музичних якостей стилю Мелодик-рок. В розділі зроблена спроба вирізнити стиль Мелодик-рок (AOR) на ґрунті іманентно-музичних засобів виразності як самостійне явище Рок-музики. Здійснені аналізи основних

параметрів засобів музичної виразності: типових ритмів, тембрів (сфера аранжування), мелодики, гармонії, характерних для стилю Мелодик-рок (AOR).

В окремих підрозділах проаналізовані визначальні формотворчі, вербальні, ритмічні, аранжувальні особливості (**3.1 Особливості аранжування і визначальні властивості стилю**) стилю, його мелодичні особливості і переваги (**3.2 Диференційовані мелодичні переваги творів Мелодик-року (AOR)**), детально розглянуті особливості гармонічної мови творів (**3.3 Гармонічна мова AOR-композицій**). У результаті цього аргументовано доводиться, що для композицій Мелодик-року характерною є проста пісенна форма, а вербальною спрямованістю текстів є переважно любовна або героїчна тематика, або така, що навіює певні «позитивні» емоції і створює відповідний настрій. Звучання ритм-секції в основних представників AOR є пом'якшеним і спрощеним варіантом ритм-секції стилю Хард-рок, а часто навіть наближається до експлікування специфіки «не-рокових» стилів – Диско, Електро-фанку – і вказує на його комерційну спрямованість.

Гармонія Мелодик-року інтериоризується за участі характерних клавішно-синтезаторних тембрів, що походять із Прогресив-року 70-х років.

Вокальні темброві особливості стилю зосереджені довкола можливостей лідируючого «приємного» чоловічого тенора. Він хоч і створює відчуття «рокового» звучання, але все-таки маркує сферу комерційного «комфортного» відчуття музики. Характерним є також застосування бек-вокалу, вокального багатоголосся і гармонічного вокалу. Цьому приділяється особливо помітна увага в приспівах пісень. Потужне багатоголосся створює, як правило, ефект гімнічності, масштабності виконання, що сприймається також як одна з визначальних якостей стилю.

У процесі аналізу мелодичних властивостей стилю виділено характерні мелодичні фрагменти, окреслені, нами як «поспівки». Особливу увагу звернено на ряд поспівок, що найчастіше зустрічаються в приспівах AOR-хітів, та систематизовані найхарактерніші із них. Водночас особлива увага зверталася на характерні для музики стилю ладові особливості, що безпосередньо впливають на тип та особливості мелодії. Саме в Мелодик-року поспівки підносяться як «хуки», змушуючи слухача звертати посилену увагу саме на ту чи іншу із них. Таким чином, характерна поспівка перетворюється на головну «подію» пісні.

У процесі аналізу гармонічних властивостей стилю з'ясувалося, що хоч ладові і гармонічні особливості Мелодик-року можуть використовуватися і в інших стилях рок-музики, саме в ньому вони істотно переважають. Відзначено й ряд характерних для стилю особливостей акордики, перейнятих з інших стилів (Прогресив-року і «Нової хвилі»), але міцно вкорінених в AOR-і 80-х років. Вони були сприйняті масовою свідомістю ще ширше – як особливості музики 80-х років в цілому. Однак, навіть при такій спільності, це також допомагає визначити стиль як самостійне художнє явище – як стиль року 80-х, у якому найповніше виявилися пізнавальні і художньо переконливі риси музики цього десятиліття.

У РОЗДІЛІ 4 «ВНУТРІШНЯ ХУДОЖНЯ ЕВОЛЮЦІЯ НАПРЯМКУ МЕЛОДИК-РОК (AOR)» здійснено комплексний аналіз показових композицій двох AOR-груп: **Boston** – *More Than A Feeling* і **Toto** – *Africa*. Час запису композицій випав на різні періоди існування стилю AOR – 1976-ий рік (час народження і початку популяризації стилю) і 1982-й рік (час початку найбільшого комерційного розквіту стилю). Проаналізовано типові аранжувальні, ритмічні, темброві, мелодичні, гармонічні і вербальні риси даних пісень. Це дало змогу продемонструвати еволюцію звучання, зміну музичних пріоритетів стилю Мелодик-рок (AOR) упродовж згадуваних періодів. Враховано і показано також особисті художні уподобання учасників даних груп, які вплинули на індивідуально-стильову специфіку музики.

У **ВИСНОВКАХ** підсумовуються основні позиції дослідження стилю Мелодик-рок. Подано наукове обґрунтування стилю, як типового зразка звучання рок- і поп-музики 1980-х років. Здійснено аналіз умов його становлення і функціонування, найхарактерніших мистецьких виявів: описано історичні умови, що сприяли формуванню основних художніх особливостей та якостей звучання, притаманних даному стилю як самостійному мистецькому феномену. Описано також музичні, соціальні та комерційні умови популяризації стилю. Запропоновано ряд положень щодо упорядкування спеціальної музичної термінології. В процесі роботи з цією метою було:

- виявлено музично-культурні критерії, завдяки яким постала можливість виділення в рок музиці 1970-х років окремого стилю Мелодик-рок. Наведено й опрацьовано факти, які на науковому рівні свідчать як про залежність стилю Мелодик-рок (AOR) від інших явищ у рок-музиці, так і про його автономність, тобто кваліфіковано даний стиль як самостійну течію;

- віднайдено, прослухано, розшифровано, занотовано й після здійснення культурологічного, аксіологічного, дискурсивного, порівняльного, функційного, системно-структурного, композиційного, мелодичного, ладово-гармонічного, звуко-тембрового та фактурного аналізу класифіковано відповідні зразки музики окресленого стилю. При цьому були детально проаналізовані як окремі засоби виразності (мелодія, ритм, гармонія, тембр вокалу, тембри інструментів, аранжування, фактура і т. д.), так і звучання даних засобів в сукупності у контексті музичного виконання.

- детально розглянуто умови і головні фактори функціонування і розвитку музики Мелодик-року у різні історико-культурні періоди та в контексті різнонаціональних культурних реалій;

- з'ясовано роль комерційних чинників, зокрема й чинників масового споживання в процесі вироблення типових художніх рис і комунікативних особливостей композицій Мелодик-року (AOR) та адаптації музичних творів і їх аранжування і виконання до моди і вподобань масової аудиторії;

- здійснено комплексний музикознавчий аналіз найхарактерніших, естетично найцікавіших та найпереконливіших зразків композицій, які втілюють показові тенденції розвитку Мелодик-року у різні періоди його існування;

– виявлено специфічно музичні особливості і риси засобів художньої виразності та виконавства показових зразків стилю Мелодик-рок й обґрунтовано їх спрямованість водночас і на задоволення культурних потреб і сподівань слухачів, і на досягнення комерційно найуспішнішого компромісу між доступним, художньо переконливим і професійно досконалим.

Ці завдання було реалізовано на матеріалі музичної творчості значної кількості таких груп і артистів як Journey, Kansas, Bon Jovi, Пат Бенатар, Тіна Тернер, Майкл Болтон, Брайан Адамс, Def Leppard, Van Halen, Foreigner, Toto, Boston, Europe та ін. й у загальному контексті рок- та поп-музики 1970-х – 1980-х рр. У результаті здійсненої аналітики, детального опрацювання наукової та музично-критичної літератури, власних спостережень і міркувань вдалося виробити переконливі критерії для стильової диференціації і систематизації аналізованої музики та відбору відповідного корпусу термінопонять і визначень.

У роботі подано розгляд і осмислення причин появи і популяризації звучання стилю рок-музики Мелодик-рок, або ж, як його ще називають, AOR («Adult oriented rock» – «рок, орієнтований на дорослих»). Проаналізовано варіанти значень цього усталеного аббревіатурного найменування, історичні умови для їх появи. Враховуючи це, визначено періоди розвитку рок-музики другої половини 1970-х – 1980-х років. Саме в ці періоди входять у вжиток й усталюються вказані терміни. Водночас входять у моду й рок-групи, що мають певний чітко окреслений тип звучання, яке відповідає цим назвам. Таке звучання почало згодом асоціюватися у свідомості обивателя з рок-музикою 80-х у глобальному плані, так як переживало найбільшу популярність саме у цій декаді. У зазначений період воно стало об'єднуючим чинником для різних рок-груп, що раніше представляли інші стилі (Хард-рок, Хеві-метал, Джаз-рок, Прогресив-рок і т. д.). Так як немало груп раніше представляли звучання цих стилів, у 80-і роки вони з метою більшої комерційної вигоди підлаштовують свої музичні характеристики під характерні параметри звучання музики стилю Мелодик-рок (AOR).

У результаті аналізу основних положень ряду публікацій, присвячених рок-музиці, в яких тією чи іншою мірою аналізується стиль Мелодик-рок (AOR), етимологія цього термінопоняття, а також окремі показові виконавці, музика яких має його характерне звучання, з'ясовано, що деякі дослідники рок-музики, які вважають характер цього звучання самостійним і самодостатнім, все-таки не виділяють його як самостійний стиль. Постійна взаємодія стилю AOR з іншими основними стилями року, нашттовує дослідників на сприйняття творчості AOR-виконавців, як якоїсь більш комерційного «філії» інших стилів року (наприклад, Хард-рок), а не як представників окремого стилю з індивідуальним звучанням. Саме ж поняття «року для дорослих» у деяких дослідників відноситься не до конкретного звучання і музичних характеристик, а лише до вікового визначенням поколінь рок-музикантів.

Для підтвердження тези про мистецьку самостійність стилю Мелодик-рок окремий розділ (Розділ 3 Художні особливості й виразові можливості музики Мелодик-року (AOR)) було відведено детальному і всебічному музичному

аналізу показових зразків стилю. У результаті цього вдалося виявити найхарактерніші риси мелодики (мелодична заокругленість, опора на поспівковість, гімнічність, піднесеність), акордики, ладові особливості гармонії (монодичні лади, низхідні басові ходи, усталені гармонічні формули), типи композиційної побудови пісень (куплетна структура з приспівом, використання бриджів), наявність «хуків», вагомість «мужнього» чоловічого лідер-вокалу з приємним тембром і достатньою експресивністю. Особлива увага відведена особливостям аранжування та фактурної роботи, які також виступають як поле міжстильових запозичень.

На основі проведеного стильового, цілісного і порівняльного аналізів підтверджена висунута на початку роботи гіпотеза про засоби музичної виразності Мелодик-року, які, будучи поодиночі зовсім не унікальними, при використанні у певному поєднанні створюють визначальні риси характерного стилю рок-музики зі своїми оригінальними музичними особливостями. При цьому відзначено процес як привласнення даним стилем характерних тенденцій епохи, так і адаптації інших стилів та виконавських манер до звучання Мелодик-року (AOR-у) в 80-і роки.

Це дає підстави дефініювати Мелодик-рок як самостійний стиль і комерційну гілку рок-музики (тобто, напрямок, який в художньо-стильовому плані відноситься до року, а за функціональною спрямованістю – до поп-музики), що створює відчуття дозовано енергійної музики і звучання, приємного для прослуховування.

У результаті аналізу пісень різних часових відрізків показані відмінності і видозміни у рамках стилю, що відбулися протягом певного часового проміжку під впливом зв'язків із модою, з очікуваннями музикантів і слухачів. Це показано на прикладі детального розгляду і порівняння композицій More Than A Feeling групи Boston і Africa групи Toto, в яких видно як відбувалися метаморфози стилю впродовж 70-х – 80-х років. Такі риси дозволяють розглядати стиль також як віддзеркалення соціальних настроїв і потреб мас.

Наведені приклади і соціально-історичні факти свідчать про те, що в масовій свідомості характерне звучання музики даного стилю асоціюється з «образом рок-музики 80-х років», художнім явищем, яке є одним з домінуючих у рок- і поп-культурі 80-х, відображає характеристики цієї епохи, потреби масового слухача, запити моди, і комерційний аспект.

Представники стилю Мелодик-рок мають ряд своїх пріоритетних мистецько-виразових чинників. Те саме стосується цінностей музики даного стилю для слухачів і шанувальників. Це також робить стиль Мелодик-рок в найбільш насичених його проявах по-своєму цінним індивідуальним музичним явищем, яке у слухачів викликає захоплення майстерністю і професіоналізмом та позитивні емоції.

Виходячи з викладеного констатується теза про те, що даний стиль і його вивчення потребують подальшого ґрунтовного наукового дослідження як окреме явище музичного мистецтва, так і в широкому культурному контексті.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ РОБІТ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Терентьев Д. Д. Рок-музыка. Забытые звучания десятилетия (1980-е годы) // Київське музикознавство : зб. ст. Київ, 2010. Вип. 31. С. 220–234.
2. Терентьев Д. Д. Видоизменения Прогрессив-рока в классический и кризисный периоды // Київське музикознавство : зб. ст. Київ, 2010. Вип. 35. С. 85–102.
3. Терентьев Д. Д. Некоторые особенности аккордики в поп- и рок-музыке 1980-х годов // Київське музикознавство : зб. ст. Київ, 2011. Вип. 39. С. 167–183.
4. Терентьев Д. Д. Поп и рок-музыка 1980-х: полярне направления, сходне приёмы // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. ст. Харків : С.А.М., 2012. С. 154–163.
5. Терентьев Д. Д. Некоторые проблемы терминологии в области описания стилей поп- и рок-музыки // Київське музикознавство : зб. ст. Київ, 2012. Вип. 44. С. 184–194.
6. Терентьев Д. Д. Специфические черты аккордики в поп- и рок-музыке 1980-х годов // В мире науки и искусства : вопросы филологии, искусствоведения и культурологии : сб. ст. Новосибирск : СибАК, 2016. С. 40–52.
7. Терентьев Д. Д. Об'єднуючі риси акордики в поп- і рок-музиці 1980-х років // Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство. Київ : Міленіум, 2017. Вип. 1 (8). С. 218–222.

АНОТАЦІЯ

Терентьев Д. Д. Мелодик-рок в музиці 80-х років ХХ сторіччя. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за фахом 17.00.03 – Музичне мистецтво. – Національна музична академія України імені П. І. Чайковського Міністерства культури України, Київ, 2018.

Дослідження одного з домінантних напрямків музики 1980-х років – Мелодик-року – є фактично першим в українському музикознавстві і на сьогодні не має аналогів. Цей стиль був визначальним у поп- і рок-музиці 1980-х років. У даній роботі здійснюється дослідження формування і особливостей цього стилю рок-музики на об'єктивних наукових підставах, позбавлених упереджених смакових оцінок і суб'єктивних спроб визначення критеріїв художньої досконалості і мистецької якості. Дисертація відповідає актуальним тенденціям музичної науки останніх років, як поглиблене дослідження музично-культурних явищ, до осмислення яких ще не зверталось вітчизняне музикознавство.

Метою роботи є дослідити Мелодик-рок, або, як його ще називають у зарубіжному музикознавстві, AOR (Adult oriented rock – рок, орієнтований на дорослих) з позицій наукового музикознавства, дати серйозне, науково вмотивоване обґрунтування стилю Мелодик-рок, як типового зразка рок- і поп-музики 1980-х років. Для цього в дослідженні в якості методологічної основи використовуються різні типи аналізу музики, сформовані в сучасному академічному музикознавстві (функційний, системний, композиційний, мелодичний, ладово-гармонічний, звуко-

тембровий та фактурний), які дозволяють охопити музичні явища в контексті епохи, стилю, естетичних і соціокультурних особливостей.

Ключові слова: Рок-музика 1980-х років, Мелодик-рок, AOR, стильові риси, музичні якості, мелодичні особливості, специфіка ритмо-гармонічної мови, гімнічність, еволюція стилю.

АННОТАЦІЯ

Терентьев Д. Д. Мелодик-рок в музыке 80-х годов XX века. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.03 – Музыкальное искусство. – Национальная музыкальная академия Украины имени П. И. Чайковского Министерства культуры Украины, Киев, 2018.

Исследование одного из ведущих направлений музыки 1980-х годов – Мелодик-рока – является фактически первым в украинском музыковедении и на сегодняшний день не имеет аналогов. Этот стиль был определяющим в поп- и рок-музыке 1980-х годов. В данной работе осуществляется исследование формирования и особенностей этого стиля рок-музыки на объективных научных основаниях, лишённых вкусовых оценок и субъективных попыток определения критериев художественной ценности и качества. Диссертация соответствует актуальным тенденциям музыкальной науки последних лет, как углублённое исследование музыкальных и культурных явлений, к осмыслению которых ещё не обращалось отечественное музыковедение.

Целью работы является исследование стиля Мелодик-рок, или, как его ещё называют в зарубежном музыковедении, AOR (Adult oriented rock – рок, ориентированный на взрослых) в русле научного музыковедения, дать серьёзное, научно мотивированное обоснование стилю Мелодик-рок, как типичного образца рок- и поп-музыки 1980-х годов. Для этого в исследовании в качестве методологической основы используются различные типы анализа музыки, сформированные в современном академическом музыковедении (функциональный, системный, композиционный, мелодический, ладово-гармонический, звуко-тембральный и фактурный), которые позволяют охватить музыкальные явления в контексте эпохи, стиля, эстетических и соціокультурных особенностей.

Ключевые слова: Рок-музыка 1980-х годов, Мелодик-рок, AOR, стилевые черты, музыкальные качества, мелодические особенности, специфика ритмо-гармонического языка, гимничность, эволюция стиля.

ANNOTATION

Terentyev D. D. Melodic-rock in music of the 80s of the XX century. – Qualifying work on the rights of a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Arts by specialty 17.00.03 – Musical art. – Ukraine National Tchaikovsky Academy of Music, Ministry of Culture of Ukraine, Kyiv, 2018.

This study dedicated to Melodic Rock – one of the most significant trends in music during the 1980s – is in fact the first research in the Ukrainian music science focused on this topic that has no earlier precedents. Melodic-rock also referred to as the AOR in foreign musicology (Adult-oriented rock). This style was significant in pop and rock music in the 1980s. This study focuses on the exploration of characteristic features of this style of rock music based on the objective scientific background avoiding (as far as it is possible) the prejudiced tastes and attempts to determine the criteria of artistic perfection and quality. The thesis corresponds to the current trends in music science as an in-depth study of musical and cultural phenomena, which has not been explored in the framework of Ukrainian musicology.

The aim of the study is to explore Melodic Rock from the standpoint of scientific musicology, to give a serious and scientifically motivated substantiation of Melodic Rock as a typical example of rock and pop music of the 1980s. For this purpose, different types of music analysis used in modern academic musicology have been used as the methodological basis (functional, system, compositional, melodic, harmonic, sound and timbre, and texture) that allow to cover the musical phenomena in the context of the period, style, aesthetic and social, as well as cultural features.

The thesis consists of the introduction, four major sections, conclusion, and references. In the introduction, the relevance of the chosen topic has been substantiated, the object, subject, purpose, task, analytical and theoretical, as well as methodological basis of research has been defined, its scientific novelty and practical significance of results has been determined. The first section contains the general overview of the history of rock and pop music. An attempt has been made to identify the trends of the modern culture, such as rock music and pop music, and the differentiation and systematization of these important areas of music culture and art has been developed by the author. The second section explores of the causes of origin and popularization of Melodic Rock. The third section focuses on the analysis of purely musical qualities of Melodic Rock. In this section, an attempt has been made to distinguish Melodic Rock (the AOR) as an independent phenomenon of rock music based on the immanent and musical means of expression. In the fourth section, a comprehensive analysis of the exemplary compositions of the two AOR groups has been carried out: *More Than a Feeling* by Boston and *Africa* by Toto.

The General Conclusion is the final section of the thesis, where the results of the study have been summarized, the stylistic identity, as well as the independence of Melodic Rock has been substantiated, its characteristic features and peculiarities, and as well the main trends of their evolution have been outlined.

Key words: rock music of the 1980s, Melodic-rock, AOR, stylistic features, musical qualities, melodic characteristics, style evolution.